

GÖRÜŞLER

GEZİ PARKI EYLEMLERİ VE GENÇLİK: BİREYSEL VE TOPLUMSAL KİMLİK

Yapılan araştırmalarda Gezi Parkı eylemcilerinin özellikleri değerlendirildiğinde, çoğunluğun gençlerden oluştuğu saptanmıştır. Gençlik dönemi insanlarda kimlik yapılanmasının gerçekleştiği dönemdir. Gezi Parkı eylemleri, gerek bu süreci başlatan ve sürdüren gençler açısından, kendi değerlerini belirleme, kendi varoluş biçimlerini, yaşam karşısındaki duruşlarını oluşturma; gerekse bu gençlerle birlikte aynı süreçte yer alan diğer yurttaşlar açısından bir toplumsal bilinç birliğinde birleşerek, toplumsal kimliğin sağlamaştırılması adına çok önemli ve işlevsel bir süreç olarak değerlendirilmelidir.

Kimlik oluşumu sırasında özdeşleşilen değerler ergenin bugününü oluşturmasında ve geleceğe dönük ülküler, hedefler ve bağlar taşımasında ona yardımcı olur.

Bu süreç içinde genç kendi bireysel kimliğini biçimlendirirken, ana babasından sağlıklı bir biçimde ayrışabilmeli, kendini içsel olarak yeniden kurgulayabilmeli, dışdünya ile yeni ilişkiler deneyimlemelidir. Gençlikteki bireyleşme süreci, yetişkinler tarafından uygun biçimde desteklendiğinde, kimlik oluşumu sağlıklı bir biçimde gerçekleşir. Genç bir yandan kendi özgün değerlerini, hedeflerini ve yönelimlerini oluştururken, ailenin ve toplumun kendisine sunduğu değerler ve ülküleri de yaşantısına katar.

Bireysel kimlik, toplumsal değerlerden önemli bir biçimde etkilenmektedir ve kimlik yapılanması kişinin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde özdeşleştiği roller, tasarımlar, ülküler ve değerler tarafından, bunların bütünleştirilmesi sonucu gerçekleşir.

Kimlik amaçlar, ülküler, dünya görüşü, inançlar, politik, ideolojik eğilimler, toplumsal yaklaşımlar gibi kişisel tutum ve değerleri içeren bütüncül bir kavramdır.

Gezi Parkı eylemini gerçekleştiren gençlerin çoğu geç ergenlik döneminde olan 80'li yılların sonu ve 90'lı yıllarda doğmuş olan gençlerdir. Bağımsızlık, özgürlük ve özerklik arayışı yanında kendi değerler sistemini oluşturma bu dönemin en temel özelliklerindedir.

Ancak, Gezi Parkı eylemlerine kadar, ülkemizdeki bu yaş aralığındaki gençlere bakıldığında, bu gençlerin küreselleşmenin ve popüler kültürün köreltici kaskacında bir tür telekoşullanmışlık durumuna sıkışıp kalmış, edilgin, tv, internet, cep telefonlarının sanal dünyasında kaybolmuş gençler olarak değerlendirilmekte oldukları görülmektedir. Bu gençlerin kendi toplumlarına, ülke gerçeklerine yabancılaştıkları, kendi kültürleri ve çevreleri ile iletişim kanallarının tıkanmış, giderek yalnızlaşan bu gençlerin dünya ile baş etme becerilerinin zayıfladığı belirtilmektedir.

Bu tarz bir gençlik tüketim çarkının bir parçası durumunda yaşamı da televizyon seyrediyor-muşçasına edilgin bir tekdüzelikte tüketir ve içsel bir boşluk duygusu, anlamsızlık hissi ve yabancılaşma içine sürüklenir.

Ülkemizde son zamanlarda, gençlerin çoğunluğunun bu noktada olduğunun düşünülmesi, toplumda bir düş kırıklığına neden olmaktadır. Çünkü bir toplumun kimliğini oluşturan özellikler, değerler ancak kuşak aşkın bir devralma ve sahip çıkma ile geleceğe taşınabilirler. Toplumumuzdaki çözülmenin, değerler yozlaşmasının, sorgulama sığlığının en önemli nedenlerinden biri olarak gençliğin içinde bulunduğu durum gösterilmekteydi; Küreselleşme çağının genci sorumluluk üstlenemeyen bir özgürlük anlayışı ile biçimlenmiş olarak tanımlanmaktadır.

Böylesine salınan bir özgürlük ve ilişkilerin geçici niteliği, değerlerin uçucu, değişken, önemsenmez bir akış içinde gerçeklik ve kalıcılıklarını yitirmesi sonucu ortaya çıkan güvensiz toplumsal yapı gençlerde çeşitli uyum zorluklarının ve kimlik kaymalarının ortaya çıkmasına neden olur. Bir bireyin kimliği, üyesi olduğu grubun toplum içindeki konumuyla belirlenir.

Toplum birey ilişkisi, kişinin üyesi bulunduğu grup ve bu grubun toplum içindeki diğer gruplarla ilişkileri doğrultusunda kendi kimliğini ve ait olduğu toplumsal yapıyı oluşturması, bu toplumsal kimlik çerçevesinde davranış ve yönelimlerini belirlemesi olarak ele alınmaktadır. Kişilerin üyesi oldukları grubun konumu onların kendilik değerlerini etkiler ve toplumsal kimliklerini belirler.

Giderek acımasız bir tüketim toplumuna dönüştürülmekte olan ülkemizde, yerleştirilmek istenen bir aydınlanma sürecinin oluşum öyküsünün yadsınmaya çalışılması ve unutturulmak istenmesi söz konusudur. Ayrıca insan hakları ve demokratik yaşam biçiminin geçerliliğini sınırlayan bir siyasal yönetim biçimi toplumu baskı altında tutmaktadır. Böylesi bir ortamda gençlerde ortaya çıkabilecek olan “edinilmiş kimliksizlik” onları gerek küreselleşmenin sonuçları, gerekse bu totaliter tutum karşısında büsbütün donanımsız kılacaktır.

Bireyi ya da genci yabancılaşmanın tutsaklığından, toplumları da küreselleşmenin kuşatmasından ve antidemokratik, baskıcı yönetim biçimlerinden koruyacak olan en temel özellik, bu yönde geliştirilebilecek bir bilinçlenme eğitimi ve bilinçlenme eylemidir.

Gezi Parkı eylemleri bu bağlamda özel bir önem taşımaktadır. Gezi Park eylemlerini oluşturan gençler küreselleşmenin yok edici ağını yine küreselleşmenin kendi aygıtları ile delmiş, bilgisayarlarını, interneti, bilişim teknolojilerini tüketimin zorbalığına, çevreyi talan etme eğilimine, aşığılayan, sindirmeye ve baskılamaya çalışan otoriteye, sahte özgürlük çığırtkanlıklarına, insanın önünü tıkayan her türlü bağnazlığa karşı

kullanarak başkaldırmış ve kendine giydirilmeye çalışılan, atfedilen ya da kuşanmış oldukları varsayılan “edinilmiş kimliksizliği” yırtıp atarak, yalnızca gezi parkındaki ağaçlara değil, ülke insanlarına ve tüm dünya halklarına cansuyu sağlayan “bir insan hakları hareketi” gerçekleştirmişlerdir.

Ergenlikte “ulaşılabilir kimlik” bir krizi aştıktan sonra, araştırıp, keşifler yapıp kendi değerlerini oluşturmuş olan bir kimlik yapılanmasıdır. Gezi Parkı gençleri kimlik oluşumları içinde “devrimci kimliği” ile “yurttaş kimliği” ni çok anlamlı bir biçimde bütünleştirmiş olarak yollarına devam edeceklerdir.

“Kimlik duygusu” bireyin kendi yaşayışı, birey olarak benzersiz, biricik ve kendine özgü bir üslup içinde varolması ve bu yaşayış biçiminin süreklilik gösterdiğini duyumsaması olarak tanımlanabilir.

Gezi Parkı gençleri kendi kararlarını kendi özgür istençleri ile vermek isteyen, doğaya, canlılara ve insana yönelik bir duyarlılık taşıyan, insancıl bir dünya düzenini savunan kimlikleri ile öne çıkan ve yaratıcı bir üslupla kendilerini dışı vuran gençlerdir. Bu özellikleri ile kimlik arayışı içindeki pek çok gence örnek oluşturmuş ve kendilerini izleyen erişkinlere insancıl bir yaşamın sürdürülebilirliği ve toplumsal ve evrensel değerlerin geçerliliği ve kalıcılığına ilişkin, yeniden umut aşılamışlardır.

Yazında, toplumun bir birimi olan ailenin, ergenin oturmuş bir kimlik geliştirmesinde belirleyici bir yer tuttuğu bildirilmektedir.

Araştırmalar, anababalarına güvenli bağlanan ergenlerin çevrelerini araştırmaya, keşfe açık gençler olduklarını göstermektedir.

Kimlik gelişimi bir keşif, araştırma döneminden geçmeyi gerektirir. Güvenli bir ev ortamı “güvenli bir sığınak” olmaksızın çocuğun daha sonra da gencin dış dünyaya açılmasının ve kendi kimliğine ilişkin keşifler yapmasının olanaklı olmayacağı belirtilmektedir. Bu arada güvenli

bağlanmanın ergenlerin, kimliklerini bulma yönünde bireysel ve kişilerarası keşifler, araştırmalar yapmalarını destekleyen ya da başlatan bir süreç olduğu sonucuna varılmalıdır. Bu keşif süreci de ergeni tutarlı bir kimlik oluşumuna götürür. Yine araştırmalarda bağlanma ile bireyde kendilik farkındalığının gelişimi ve güvenli bağlanma ile kişinin kendine bir yaşam-öyküsü oluşturabilmesi arasında ilintiler gösterilmiştir.

Anababanın oluşturduğu güven ortamı ergenlerde tutarlı bir kimlik yapılanmasının yapı tasını oluştururken, toplumsal ya da ulusal kimlik de, belirli bir yere (anayurt, toprak) yerleşmiş insanlar tarafından paylaşılan ve "süreklilik, ortak anılar, ortak paylaşımlar" anlamında duygu ve değerler içeren derin bir kolektif kimlik duygusundan köken almaktadır.

Ulusal kimliğin yurt toprağı, anayurtla olan ilişkisinin vurgulandığı araştırmalarda, anayurda ilişkin simgelerin (Gezi parkındaki ağaçlar, Haydarpaşa Garı, ortak söylenen türküler, şarkılar, karanfiller, çarşı, dil oyunları, sokaklar) ulusal kimliğin bir toprağına bağlanmasının, bireylerde yalnızca bir uzamsal kimlik duygusu yaratmakla kalmayıp, bu toprağına yönelik duygusal bir bağ geliştirilmesine ve "özel olma" duygusunun oluşmasına yol açtığı belirtilir.

Fransız filozof ve siyaset bilimcisi Ernest Renan, Sorbonne Üniversitesi'nde 1882 tarihinde "Ulus Nedir" başlıklı konuşmasında ulus kavramını şöyle tanımlamaktadır;

"Ulus bir ruhtur. Aslında tek olan iki şey ruhu oluşturur. Birincisi geçmiş, diğeri de şimdiki zamandır. Geçmiş ortak belleğin zengin mirasını taşır, şimdiki zaman ise birlikte yaşamanın kabulünü ve arzusunu, devralınan bölünmez mirasa değer verme istencini yansıtır... Birlikte büyük işler başarmış olmak ve daha fazlasını yapmayı istemek bir ulusu oluşturan temel koşullardır."

Bir diğeri, diğeri, çevresi, kökleri, anıları, üzerinde yaşadığı toprak ile ilişkilerinde bir bütünlük, bir tutarlılık, yaşam ve ilişkiler karşısında bir dayanıklılık ile birlikte bunlara içten bir bağ-

lılığın sürdürülmesi insanı geliştiren, kendiliğini büyüten ve genişleten bir süreçtir.

Yine ergenlerde bağlanmanın, ruhsal bağımsızlaşma ile bağlantılı olduğu belirlenmiştir.

Güvenli bağlanma ile ergenlerde ayrışma, bağımsızlaşma ve bireysel kimlik arasında doğrusal bir ilişkinin var olduğu gibi toplumsal ya da ulusal kimlik ile bağımsızlık arasında da doğrusal bir bağlantı bulunmaktadır.

Toplumsal (ulusal) kimliği belirleyen simgeler ve anayurtla ilgili imgeler özellikle ulusal bağımsızlığı ya da toplumun özgürlüğünü tehdit eden bir durum var olduğunda öne çıkartılır ve önemlerine ilişkin farkındalık artar.

Ne yazık ki, uzun zamandır ülkemizde var olan teslimiyetçi, küresel zorlamalara boyun eğen, mandacılığa kapı açan, anti demokratik siyasal yönetim ve toplumsal çözümler sürecinde, toplumsal farkındalığını, direncini, değerlerini, kimliğini ve yaşam öyküsünü unutmış ya da yadsıma noktasına gelmiş bir toplumun umarsızca devinen bireyleri olmaktan bir adım öteye varamaz durumda idik. Ancak toplumda içten içe yayılan derin bir hoşnutsuzluk vardı. İşte Gezi Parkı eylemleri bir direniş, bir açılım, bütün bu gidişe bir karşı çıkış olarak birden bire gelişti, gençlerden başladı, toplumun tüm kesimlerini içine aldı. Bu, bireysel özgürlükleri uğruna direnen kişilerin, ulusal bir kimlikte yeniden buluşmalarının coşkulu bir göstergesi idi. Yeni yetmeler, omuzlarda çocuklar, kadınlar, erkekler, yaşlılar, anababalar, sanatçılar, bilim insanları, tüm kesimden yurttaşlar, gençlerin başlattığı bu eylemde yer aldılar.

Gezi Parkı eylemleri, bu ülkede bağımsızlığın, özgürlüğün, evrensel insancıl değerlerin, toprağın, dogmalara karşı durmanın, aydınlığın ve çağdaş bireyler olarak var olmanın, yurt sevgisi ile bezenmiş bir demokrasinin değiştirilemez, yadsınamaz, unutturulamaz birer toplumsal öge olarak hep savunulacağına barışçıl, kararlı bir dışavurumu oldu.

Türkiye'nin erişkinleri, ülkenin toplumsal ve tarihsel gelişimindeki temel değerleri gençlere, yetiştirmiş oldukları kuşaklara devredebilmiş olmaktan onur duydular, umutsuzlukları onarıldı.

Gençler, oğullar ve kızlar olarak kendi devrimci kimlikleri ile birlikte, bu ülkenin yok sayılma ya da değersizleştirilmeğe çalışılan yaşam öyküsünü devraldılar. Annelerini, babalarını yanlarına çağırıldılar. Kuşaklar ortak bir yaşam öyküsünü sürdürmeye çalışan yurttaşlar olarak birleştiler.

Sağlıklı bağlanma örüntülerinin kuşak aşkın sürdürülmesi, dönüştürülerek içselleştirilmesi bireysel kimlik yapılanması açısından ne denli önemli ise, toplumsal kimliğin kuşaktan kuşağa devredilerek, korunması ve zenginleştirilmesi de, bir ülkenin varlığını sürdürebilmesi açısından o denli önemlidir.

*Gezi Parkı Eylemlerini gerçekleştiren gençlere
sonsuz saygılarımla*

Prof. Dr. Bahar GÖKLER

*Bu yazı Direnen Diriliş adlı kitapta
ayrıca yayınlanmıştır.*

KAYNAKLAR

Atay T (2007) *Popüler Kültürden Kitle Kültürüne Çocukluğun Dönüşümleri. Popüler Kültür ve Çocuk içinde, (yayına hazırlayanlar: Ahioğlu N, Güney N). Dipnot Yayınları, Ankara.*

Chused JF (2000) *Discussion: A clinician's view of attachment theory. J American Psychoanalytic Association 48: 1175-1195.*

Dereboy F (1993) *Kimlik Bocalaması: Anlamak, Tanımak, Ele Almak. Özmert Ofset, Malatya.*

Fonagy P (2001) *Attachment Theory And Psychoanalysis. Other Press, New York.*

Güvenir T (2006) *Delikanlı. İlyayayınevi, İzmir.*

Kongar E, Küçükkaya A (2013) *Gezi Direnişi. Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.*

Odağ C (2005) *Ergenler. Halime Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Vakfı Yayınları, İzmir.*

Renan E (1197) *Quest-ce qu'une nation? Paris: Mille-Et-Une-Nuits.*

Toffler A (1981) *Gelecek Korkusu: Şok. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.*

Tomlinson J (2004) *Küreselleşme ve Kültür. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.*